

ЕВОЛЮЦІЯ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ ТА БЮДЖЕТНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©2025 ІВАНЧЕНКОВ В. С.

УДК 336.146; 336.2
JEL Classification: H61; H72

Іванченко В. С.

Еволюція бюджетних видатків та бюджетного інвестування в контексті структурної трансформації національної економіки України

Статтю присвячено дослідженню еволюції бюджетних видатків і бюджетного інвестування України у контексті структурної трансформації національної економіки. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності бюджетної політики для забезпечення сталого економічного зростання України. Розкрито важливість використання різноманітних методів і форм бюджетного механізму, серед яких ключову роль відіграють бюджетні важелі. Визначено, що основними інструментами впливу держави на економічні процеси є доходи, податки, міжбюджетні трансферти, дотації, субсидії та державні позики. Розкрито значення державного бюджету як ефективного інструменту бюджетної політики, здатного забезпечувати економічне зростання, зниження безробіття та покращення соціальних стандартів. Проаналізовано динаміку показників державних витрат у структурі ВВП України за 2019–2023 роки. Обґрунтовано, що значне зростання видатків у 2022–2023 роках зумовлено необхідністю фінансування оборонних потреб в умовах воєнного стану. Зроблено висновок щодо впливу бюджетних важелів на стимулювання економічної активності, створення робочих місць і забезпечення сталого розвитку. Показано, що витрати держави на інфраструктурні проекти, освіту та охорону здоров'я виступають важливими чинниками зростання продуктивності праці й підвищення добробуту населення. Визначено, що в умовах збройної агресії пріоритетними залишаються фінансування військово-промислового комплексу, соціальних програм і підтримка вразливих верств населення. Розкрито особливості бюджетного інвестування як ефективного інструменту розвитку економіки, з урахуванням сучасних викликів і загроз. Встановлено, що державні капітальні видатки України у 2022 році суттєво зменшилися, однак у 2023 році спостерігається тенденція їх зростання, що пояснюється необхідністю відновлення зруйнованої інфраструктури. Акцентовано увагу на важливості забезпечення прозорості та підзвітності у сфері бюджетного інвестування для досягнення стратегічних цілей сталого розвитку.

Ключові слова: бюджет, бюджетна політика, інвестування, трансформація економіки, державні фінанси, витрати бюджету, сталий розвиток.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-57-63>

Рис.: 1. Табл.: 3. Бібл.: 10.

Іванченко В'ячеслав Сергійович – кандидат економічних наук, докторант кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі, Одеський національний технологічний університет (вул. Канатна, 112, Одеса, 65039, Україна)

E-mail: viacheslavivanchenkov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7074-3024>

UDC 336.146; 336.2
JEL Classification: H61; H72

Ivanchenkov V. S. Evolution of Budget Expenditures and Budget Investment in the Context of Structural Transformation of the National Economy of Ukraine

The article is dedicated to the study of the evolution of budget expenditures and budget investments in Ukraine in the context of the structural transformation of the national economy. The article substantiates the directions for improving the efficiency of budget policy to ensure sustainable economic growth in Ukraine. The importance of using various methods and forms of the budget mechanism is revealed, among which budgetary levers play a key role. It is determined that the main instruments of the State influence on economic processes are revenues, taxes, interbudgetary transfers, grants, subsidies, and government loans. The significance of the State budget as an effective tool of budget policy capable of ensuring economic growth, reducing unemployment, and improving social standards is disclosed. The dynamics of State expenditure indicators in the structure of Ukraine's GDP for the years 2019–2023 are analyzed. It is substantiated that the significant increase in expenditures in 2022–2023 is due to the necessity of financing defense needs under martial law conditions. A conclusion has been drawn regarding the impact of budgetary levers on stimulating economic activity, creating jobs, and ensuring sustainable development. It has been shown that government spending on infrastructure projects, education, and healthcare serves as important factors for increasing labor productivity and improving the welfare of the population. It is determined that, under conditions of armed aggression, priority remains on financing the military-industrial complex, social programs, and supporting vulnerable segments of the population. The features of budgetary investment as an effective tool for economic development, taking into account modern challenges and threats, have been revealed. It is found that Ukraine's public capital expenditures in 2022 significantly decreased; however, in 2023, there is a trend of their growth, which is explained by the need to restore the destroyed infrastructure. Attention has been drawn to the importance of ensuring transparency and accountability in the field of budgetary investment to achieve the strategic goals of sustainable development.

Keywords: budget, budget policy, investment, economic transformation, public finances, budget expenditures, sustainable development.

Fig.: 1. Tabl.: 3. Bibl.: 10.

Ivanchenkov Viacheslav S. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree of the Department of Marketing, Entrepreneurship and Trade, Odesa National University of Technology (112 Kanatna Str., Odesa, 65039, Ukraine)

E-mail: viacheslavivanchenkov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7074-3024>

Вступ. Структурна перебудова економіки є ключовим етапом розвитку будь-якої держави, спрямованим на адаптацію економічної системи до нових умов та викликів. Основними цілями перебудови є підвищення конкурентоспроможності, зростання продуктивності праці та забезпечення сталого економічного розвитку. Цей процес включає зміну галузевої структури, модернізацію виробництва, впровадження нових технологій та трансформацію інституційних механізмів. В умовах глобалізації та інтеграції до світових ринків структурна перебудова стає особливо актуальною. Вона дозволяє країні адаптуватися до швидкоплинних змін у світовій економіці та посісти гідне місце в міжнародному перерозподілі праці. Успішна реалізація цього процесу потребує узгодженої державної політики, залучення інвестицій та активної участі приватного сектора.

Особливого значення набуває еволюція бюджетних видатків та бюджетного інвестування, які є дієвими інструментами впливу держави на економічну структуру. Державні фінанси виступають важливим механізмом формування пріоритетів розвитку, стимулювання інноваційної діяльності та забезпечення сталого економічного зростання. В умовах структурної трансформації економіки України надзвичайно важливим є посилення координації між фінансовою, інвестиційною та регіональною політикою, що дозволить досягти збалансованого розвитку всіх секторів економіки.

Питання функціонування бюджету держави та його впливу на трансформацію та розвиток економіки країни в сучасних умовах є актуальним напрямом економічних наукових досліджень. Вони відображені у працях таких вітчизняних науковців: С. Буковинського, В. Гейця, О. Василика, В. Дем'янишина, О. Кириленко, А. Павелко, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія та багатьох інших. Водночас, незважаючи на наявні наукові здобутки та практичні напрацювання у сфері бюджетної політики, залишається низка невирішених проблем, які стримують ефективну трансформацію національної економіки України за допомогою бюджетних інструментів, зокрема, таких як бюджетні видатки та бюджетне інвестування.

Мета статті – аналіз еволюції бюджетних видатків та бюджетного інвестування України у контексті структурної трансформації національної економіки, а також обґрунтування напрямів підвищення ефективності бюджетної політики для забезпечення сталого економічного зростання.

Результати. Сучасна держава є важливою складовою ринкової економіки. Вона виконує регулюючі функції в різних сферах, використовуючи різні методи та інструменти для впливу на економіку. Серед них можна виділити структурну, інвестиційну та науково-технічну політику, яка реалізується через різні форми державного планування і програмування, а також сукупність адміністративних та

економічних засобів регулювання. Держава також проводить фінансову, кредитно-грошову, соціальну та зовнішньоекономічну політику тощо [1].

Регулювання структурних змін національної економіки проводиться прямими та непрямими методами. До прямих методів належать:

- 1) визначення пріоритетних напрямів структурних змін у національній економіці, розробка державних програм перебудови та реструктуризації виробництва;
- 2) фінансування структурних змін через державні інвестиції та кредитування;
- 3) створення спеціальних фондів для підтримки програм перебудови економіки;
- 4) залучення і спрямування іноземних інвестицій на структурну трансформацію економіки;
- 5) застосування системи державних замовлень і закупівель [2].

Бюджетна політика відіграє ключову роль у формуванні економічних процесів, адже вона визначає розподіл державних фінансових ресурсів і їх використання.

Регулювання державою економічної та соціальної політики здійснюється через бюджетний механізм, який охоплює процес перерозподілу валового внутрішнього продукту та впливає на соціально-економічний розвиток країни і її регіонів. Одним із ключових аспектів державного регулювання сталого розвитку та забезпечення економічного зростання є перспективне планування доходів і видатків бюджету [3].

Використання різних методів і форм бюджетного механізму неможливе без відповідних важелів, яких існує чимало. Серед основних важелів можна виокремити: доходи, податки, неподаткові надходження, міжбюджетні трансферти, офіційні трансферти, видатки, витрати, бюджетні асигнування, бюджетні інвестиції, кредити, резерви, дотації, субвенції, субсидії та державні позики. Завдяки цим інструментам держава може впливати на економічні інтереси учасників відтворювального процесу і досягати їхнього оптимального поєднання. Інструменти бюджетного механізму є найбільш гнучкою його частиною, що дозволяє державі змінювати бюджетні показники залежно від економічних умов та результатів діяльності, а також ефективніше виконувати поставлені суспільством завдання на кожному етапі розвитку [4].

Одним із основних інструментів бюджетної політики є державний бюджет, який відображає доходи та витрати країни. Правильно сформований бюджет може сприяти економічному зростанню, зниженню рівня безробіття та покращенню соціальних стандартів, оскільки одним із основних впливів бюджетної політики є стимулювання економічної активності. Збільшення державних витрат на інфраструктурні проекти, освіту та охорону здоров'я

може призвести до зростання попиту на товари і послуги, що, своєю чергою, сприятиме збільшенню виробництва та створенню нових робочих місць.

Одним із головних інструментів реалізації такої перебудови є бюджетні важелі, які дозволяють державі спрямувати фінансові ресурси в пріоритетні сектори та стимулювати розвиток нових галузей. Бюджетні важелі – це інструменти, які використовуються урядами для управління економікою через бюджетну політику та включають у себе механізми збалансування доходів і витрат, спрямовані на макроекономічну стабільність, стимулювання економічного зростання, зниження безробіття та забезпечення соціальної справедливості. Ключовими компонентами

бюджетних важелів є податкова політика та державні витрати.

Видатки бюджету є потужним інструментом економічного регулювання, який при правильному використанні може сприяти досягненню сталого економічного зростання, соціальної справедливості та фінансової стабільності. Державні видатки охоплюють фінансування інфраструктурних проєктів, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та інших сфер. Збільшення державних видатків може стимулювати економіку в періоді рецесії, створюючи робочі місця та підвищуючи запит на товари та послуги. Водночас зростання видатків може призвести до зростання державного боргу та інфляції (табл. 1).

Таблиця 1

Державні витрати та основні макроекономічні показники

Рік	ВВП, млрд грн	Державний бюджет		Державний борг, млрд грн	Інфляція, %
		млрд грн	% до ВВП		
2019	3974,6	1072,9	27,0	1998,3	104,1
2020	4194,1	1288,0	32,8	2551,9	105,0
2021	5459,6	1490,3	25,8	2671,8	110,0
2022	5191,0	2705,4	52,1	4071,7	126,6
2023	6537,8	4014,4	61,4	5519,5	105,1

Джерело: складено автором за даними [5]

Як бачимо за даними табл. 1, у 2022 році відбулося стрімке зростання частини видатків державного бюджету в ВВП до 52,1 % (у попередньому році 25,8 %). Одночасно суттєво збільшився державний борг (+52,4 %) та інфляція (+16,6 %). Таке стрімке зростання визначається впливом зовнішніх факторів – повномасштабним вторгненням Росії в Україну.

Необхідно звернути увагу на те, що країни з розвинутою ринковою економікою мають коливання частки державних витрат у ВВП в межах 35–56 %, оскільки це значною мірою залежить від соціальних характеристик бюджету країни. Найвищий рівень державних витрат спостерігається в скандинавських країнах, зокрема у Швеції, де державний бюджет охоплює близько 60 % ВВП. Це пов'язано з тим, що економічна модель країни потребує значних соціальних гарантій та активної участі держави в регулюванні соціальних пропорцій, що вимагає суттєвих фінансових витрат. Найнижчі показники характерні для США (36,6 % ВВП) та Японії (37 % ВВП), причому у Японії спостерігається тенденція до зменшення державних витрат. Серед європейських країн найнижчий рівень витрат спостерігається у Великій Британії – 45 % ВВП. Видатки бюджету Німеччини і Франції становлять відповідно 47 % і 54 % ВВП [6].

Погоджуємося з тезою, що «у період воєнного стану в Україні бюджетна політика впливає на економічний розвиток держави через такі фактори:

- фінансування оборонних і безпекових потреб. В умовах війни держава змушена збільшувати витрати на оборону, що веде до скорочення фінансування інших сфер, таких як соціальні програми та інвестиції в розвиток;

- підтримка розвитку військово-промислового комплексу. Військові дії збільшують попит на військову техніку та обладнання, стимулюючи розвиток цієї галузі та пов'язаних секторів;
- міжнародна фінансова допомога та кредити;
- вплив на інвестиційний клімат. Через політичну та економічну нестабільність інвестиції знижуються, що гальмує економічний розвиток;
- витрати на соціальні програми та підтримку вразливих верств населення, спрямовані на пом'якшення негативних наслідків війни для громадян» [7].

Одним із основних аспектів впливу бюджетних видатків на економіку також є створення умов до економічного розвитку. Зростання державних інвестицій в інфраструктурні проєкти, наприклад, може призвести до організації нових робочих місць, зростання продуктивності праці та підвищення сукупного попиту, що, своєю чергою, сприятиме зростанню ВВП та сприянню соціально-економічному розвитку країни. Крім того, видатки бюджету можуть бути спрямовані на соціальні програми, що допомагають зменшити нерівність у суспільстві та підтримувати найменш захищені верстви населення. Це підвищує загальний рівень добробуту та стабільності в країні, що також є одним із основних чинників сталого економічного розвитку.

Однак надмірні бюджетні видатки можуть призвести до зростання бюджетного дефіциту і державного боргу, що може мати негативні наслідки для економіки, тому важливо забезпечувати ефективне і раціональне використання бюджетних коштів, а також контролювати їх обсяги відповідно до економічної ситуації в країні.

Для характеристики системи видатків держави на фінансування економіки розглянемо їх функціональну класифікацію, яка відображає стан фінансування секторів економіки (табл. 2).

сифікацію, яка відображає стан фінансування секторів економіки (табл. 2).

Таблиця 2

Видатки зведеного бюджету України у розрізі функціональної класифікації за 2019–2023 рр.

2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік	
млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Загальнодержавні функції									
203,1	14,8	204,8	12,8	252,6	13,7	248,5	8,2	349,1	7,9
Оборона									
106,6	7,8	120,4	7,6	127,5	6,9	1142,9	37,6	2097,6	47,2
Громадський порядок, безпека та судова влада									
141,5	10,3	159,5	10,0	176,2	9,6	454,4	14,9	591,4	13,3
Економічна діяльність									
154,2	11,3	262,8	16,5	293,4	15,9	156,4	5,1	247,3	5,6
Охорона навколишнього природного середовища									
9,7	0,7	9,1	0,6	10,6	0,6	5,2	0,2	6,4	0,1
ЖКГ									
34,5	2,5	32,2	2,0	56,9	3,1	41,2	1,4	70,4	1,6
Охорона здоров'я									
128,4	9,4	175,8	11,0	203,6	11,0	215,3	7,1	217,4	4,9
Духовний та фізичний розвиток									
31,6	2,3	31,7	2,0	43,4	2,4	33,6	1,1	38,5	0,9
Освіта									
238,8	17,4	252,3	15,8	312,9	17,0	290,8	9,6	308,6	7,0
Соц. захист та соц. забезпечення									
321,8	23,5	346,7	21,7	367,4	19,9	455,2	15,0	514,1	11,6
Разом									
1370,1	100	1595,3	100	1844,4	100	3043,5	100	4440,9	100

Джерело: складено автором за даними [8]

Аналіз витрат зведеного бюджету України за 2019–2023 роки показує, що фактичний обсяг загальних витрат бюджету поступово зростає, в тому числі й на фінансування економічної діяльності держави, але в структурі видатків їх частка суттєво зменшилася з початком воєнних дій – з 16,5 % у 2020 році до 5,6 % в 2023 році (рис. 1). Це відбулося за рахунок збільшення фінансування оборони, громадського порядку та соціальних програм. Номінальні витрати на оборону зросли у 9 разів, а реальні – у 7 разів. Витрати на громадський порядок, безпеку та судову систему збільшилися в 2,6 разу номінально і вдвічі – реально. Зростання видатків на соціальний захист відбулося за рахунок виплат внутрішньо переміщеним особам, допомоги у зв'язку з інвалідністю та втратою годувальника, а також пільг і субсидій на оплату житлово-комунальних послуг.

В умовах відновлення країни після збройної агресії питання посилення інституційної та аналітичної спроможності бюджетного планування стає ключовим. Має бути розроблений комплексний підхід до оцінки ефективності бюджетних видатків з урахуванням не лише їх фактичного

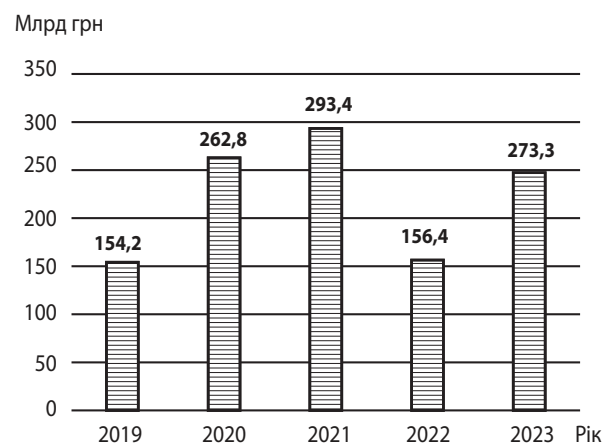

Рис. 1. Динаміка видатків Зведеного бюджету України на економічну діяльність, млрд грн

Джерело: складено автором за даними [8]

освоєння, а й впливу на макроекономічні показники, зростання регіональної економіки, створення нових робочих місць, розвитку людського капіталу.

Гуманітарно-культурна сфера, за винятком охорони здоров'я, зазнала значного скорочення бюджетного фінансування як у реальних, так і в номінальних показниках. Фінансування освіти знизилося на 7,1 % у номінальному вимірі та на 26,7 % у реальному. У сфері духовного та фізичного розвитку ці показники склали -22,6 % та -38,9 % відповідно. Хоча номінальне фінансування охорони здоров'я трохи зросло, реальне зменшилося на 16,6 % [9].

Вважаємо, що одним із ефективних інструментів державної фінансової політики є бюджетне інвестування – процес розподілу державних фінансових ресурсів з метою розвитку економіки, інфраструктури та соціальної сфери, який включає в себе фінансування проєктів, що мають важливе значення для суспільства та держави в цілому. Однією з головних цілей бюджетного інвестування є стимулювання економічного зростання, яке досягається через підтримку ключових секторів економіки, таких як освіта, охорона здоров'я, транспорт та енергетика. Інвестиції у ці галузі сприяють створенню нових робочих місць, підви-

щенню рівня життя населення та забезпеченню сталого економічного розвитку.

Іншою важливою складовою бюджетного інвестування є розвиток інфраструктури, оскільки саме будівництво доріг, мостів, залізничних шляхів та аеропортів забезпечує ефективне функціонування економіки, знижує витрати на транспорт та покращує логістику. Інфраструктурні проєкти також сприяють залученню іноземних інвестицій, що додатково стимулює економічне зростання.

Необхідно також звернути увагу на те, що соціальна сфера також є важливим об'єктом бюджетного інвестування: фінансування освіти та охорони здоров'я дозволяє підвищити якість життя населення, забезпечити доступ до якісних медичних послуг та освіти. Все це сприяє формуванню здорового та освіченого суспільства, яке є основою для сталого розвитку країни, тому усі країни ЄС та Україна використовують бюджетні ресурси для фінансування інвестиційних цілей. Однак, незважаючи на важливе значення бюджетного інвестування в реалізації структурної перебудови економіки, частка державних капіталовкладень у загальних видатках зведеного бюджету України не перевищує 10 % (табл. 3).

Таблиця 3

Фінансування державних інвестицій в 2019–2023 рр.

2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік	
млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Поточні видатки зведеного бюджету									
1216,4	88,8	1426,3	89,4	1637,5	88,8	2913,4	95,7	4129,0	93,0
Капітальні видатки зведеного бюджету									
153,7	11,2	169,0	10,6	206,9	11,2	130,1	4,3	311,9	7,0
Усього									
1370,1	100	1595,3	100	1844,4	100	3043,5	100	4440,9	100

Джерело: складено автором за даними [8]

Як бачимо за даними табл. 3, на обсяги бюджетного інвестування негативно вплинули активні воєнні дії з 2022 року, що призвело не лише до зменшення частки державних капіталовкладень у загальній сумі видатків (з 11,2 % у 2021 році до 4,3 % в 2022 році), а й до скорочення обсягів в абсолютних показниках у 2022 році в порівнянні з 2021 роком. Однак уже в 2023 році помітна тенденція щодо збільшення бюджетного інвестування – до 311,9 млрд грн (7 % від загальних видатків зведеного бюджету). Вважаємо, що це пов'язано з необхідністю збільшення фінансування на відновлення критичної інфраструктури, яка зазнала значних руйнувань внаслідок ворожих обстрілів.

Зазначимо, що бюджетне інвестування потребує ретельного планування та контролю, оскільки важливо забезпечити ефективне використання державних коштів, уникнути корупції та нецільового використання, тому прозорість та підзвітність у процесі бюджетного інвестування є ключовими факторами його успішності [10].

Розглядаючи динаміку та функціональну структуру бюджетних видатків України у період 2019–2023 рр., стає очевидним, що між загальними державними витратами та

бюджетними інвестиціями існує не лише прямий зв'язок, а й системна залежність. З одного боку, поточні бюджетні видатки дозволяють державі оперативно реагувати на соціальні виклики, підтримувати функціонування критичних сфер (зокрема оборони, освіти, охорони здоров'я), однак саме капітальні видатки – як форма бюджетного інвестування – забезпечують передумови для економічного зростання у середньо- та довгостроковій перспективі.

У структурі українського бюджету простежується тенденція до домінування споживчих видатків, що є виправданим у кризовий період, але водночас знижує потенціал для майбутнього економічного розвитку. Бюджетне інвестування відіграє роль своєрідного «моста» між видатковою політикою держави та її інвестиційною стратегією, оскільки дозволяє реалізовувати проєкти, спрямовані на модернізацію виробничої, соціальної та транспортної інфраструктури, розвиток людського капіталу, стимулювання інноваційної активності тощо.

Важливо забезпечити раціональне співвідношення між поточними витратами (які, хоча й важливі, мають обмежений мультиплікативний ефект) та капітальними

інвестиціями, що здатні стимулювати продуктивність, зайнятість і конкурентоспроможність національної економіки. Ефективність такої політики передбачає не лише збільшення обсягів бюджетного інвестування, а й підвищення прозорості, адресності та результативності реалізації відповідних проектів.

Висновок. Отже, видатки бюджету є одним із ключових важелів бюджетного регулювання економіки за допомогою якого держава впливає на економічні процеси з метою досягнення макроекономічних цілей. Цей інструмент є невід'ємною складовою фінансової політики і включає в себе витрати держави на різні сфери, такі як охорона здоров'я, освіта, інфраструктура, соціальний захист, оборона та інші. Аналіз динаміки видатків бюджету витрат показав, що основна частина державних коштів в Україні спрямовується на споживання, тобто на виконання державних функцій, утримання державного апарату, виплату заробітної плати працівникам бюджетної сфери, а також на фінансування різних соціальних програм та ініціатив. У період 2019–2023 рр. структура бюджетних видатків України зазнала суттєвих змін під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, насамперед воєнних дій та викликів глобальної економічної нестабільності. Основний акцент бюджетної політики був зміщений на фінансування оборонного сектору, громадського порядку та соціального захисту, що зумовило зниження частки витрат на економічну діяльність та розвиток гуманітарної сфери.

Аналіз показав, що бюджетні інвестиції, які є важливим інструментом структурної перебудови економіки, в умовах війни зазнали значного скорочення. Частка капітальних видатків у структурі зведеного бюджету знизилася до критично низьких рівнів у 2022 році (4,3 %), що ускладнило реалізацію довгострокових проектів із модернізації інфраструктури та розвитку ключових галузей економіки. Водночас у 2023 році спостерігалось зростання обсягів бюджетного інвестування, що свідчить про початок переходу до політики відновлення та розвитку, орієнтованої на відбудову зруйнованої інфраструктури та забезпечення передумов для структурної трансформації економіки.

Ефективне використання бюджетних ресурсів у процесі структурних змін потребує посилення прозорості, підзвітності та контролю за витратами державних коштів, особливо у сфері капітальних видатків. Необхідним є впровадження цільових програм бюджетного фінансування, що сприятимуть зростанню продуктивності праці, підвищенню конкурентоспроможності економіки та забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку України.

Подальше удосконалення механізму взаємодії між поточними бюджетними витратами та інвестиційними видатками є необхідною умовою реалізації стратегічних цілей структурної трансформації економіки України. Це вимагає підвищення ролі програмно-цільового методу у бюджетному плануванні, пріоритезації проектів державного інвестування, розширення партнерств з приватним сектором та міжнародними фінансовими організаціями. Саме така синергія здатна перетворити бюджетну політику на інструмент не лише стабілізації, а й трансформаційного розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Куйбіда С. В. Формування нових підходів до реалізації структурної перебудови економіки України. *Економіка та держава*. 2017. № 9. С. 90–95. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2017/21.pdf
2. Штефан С. І. Сучасні особливості структурної політики України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 36–40.
3. Чугунов І. Я., Павелко А. В. Бюджетна політика економічного розвитку. *Вісник КНТЕУ*. 2015. № 2 (100). С. 64–73.
4. Дем'янишин В. Г. Бюджетний механізм держави: сутність та роль у регулюванні соціально-економічних процесів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 11 (78). С. 3–11.
5. Державні фінанси // МІНФІН. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/>
6. Приходько Т., Скрипченко М. Структурні зміни та економічне зростання в середньостроковій перспективі. *Економіст*. 2002. № 3. С. 22–25.
7. Завтура К. О. Вплив бюджетної політики на економічний розвиток держави // *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України : збіт. тез наук.-теорет. 36-ї студентської конф. (м. Миколаїв, 20–22 берез. 2024 р.)*. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 84–86. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17900/1/zbirnyk-tez-22-03-24-men-84-86.pdf>
8. Видатки зведеного бюджету України // МІНФІН. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/2023/>
9. Богдан Т. Виконання бюджету-2022: головні підсумки року // LB.ua. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/545981_vikonannya_byudzhetu2022_golovni.html
10. Руденко С. В., Альохіна І. С. Казначейський контроль видатків бюджету в Україні: стан та напрями удосконалення. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т. 5. № 2. С. 40–46.

DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-2-5>

REFERENCES

- Bohdan, T. "Vykonannia biudzhetu-2022: holovni pidsumky roku" [Budget Execution 2022: Main Results of the Year]. LB.ua. https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/545981_vikonannya_byudzhetu2022_golovni.html
- Chuhunov, I. Ya., and Pavelko, A. V. "Biudzhetna polityka ekonomichnoho rozvytku" [Budgetary Policy of Economic Development]. *Visnyk KNTEU*, no. 2(100) (2015): 64-73.
- "Derzhavni finansy" [Public Finances]. MINFIN. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/>
- Demianyshyn, V. H. "Biudzhetni mekhanizm derzhavy: сутність та роль у регулюванні соціально-економічних процесів" [The State Budget Mechanism: Essence and Role in Regulating Socio-economic Processes]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 11(78) (2007): 3-11.
- Kuibida, S. V. "Formuvannia novykh pidkhodiv do realizatsii strukturnoi perebudovy ekonomiky Ukrainy" [Formation of New Approaches to the Implementation of Structural Restructuring of the Ukrainian Economy]. *Ekonomika ta derzhava*. 2017. http://www.economy.in.ua/pdf/9_2017/21.pdf

Prykhodko, T., and Skrypchenko, M. "Strukturni zminy ta ekonomichne zrostantia v serednostrokovii perspektyvi" [Structural Changes and Economic Growth in the Medium Term]. *Ekonomist*, no. 3 (2002): 22-25.

Rudenko, S. V., and Alyokhina, I. S. "Kaznacheyskyi kontrol vydatkiv biudzhetu v Ukraini: stan ta napriamy udoskonalennia" [Treasury Control of Budget Expenditures in Ukraine: Status and Areas for Improvement]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 5, no. 2 (2020): 40-46.

DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-2-5>

Shtefan, S. I. "Suchasni osoblyvosti strukturnoi polityky Ukrainy" [Modern Features of Ukraine's Structural Policy]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 4 (2015): 36-40.

"Vydatky zvedenoho biudzhetu Ukrainy" [Expenditures of the Consolidated Budget of Ukraine]. MINFIN. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/2023/>

Zavtura, K. O. "Vplyv biudzhetnoi polityky na ekonomichnyi rozvytok derzhavy" [The Impact of Budget Policy on the Economic Development of the State]. Uchast molodi u rozbudovi ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy. Mykolaiv : MNAU, 2024. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17900/1/zbirnyk-tez-22-03-24-men-84-86.pdf>

Стаття надійшла до редакції 01.03.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 14.03.2025 р.

■